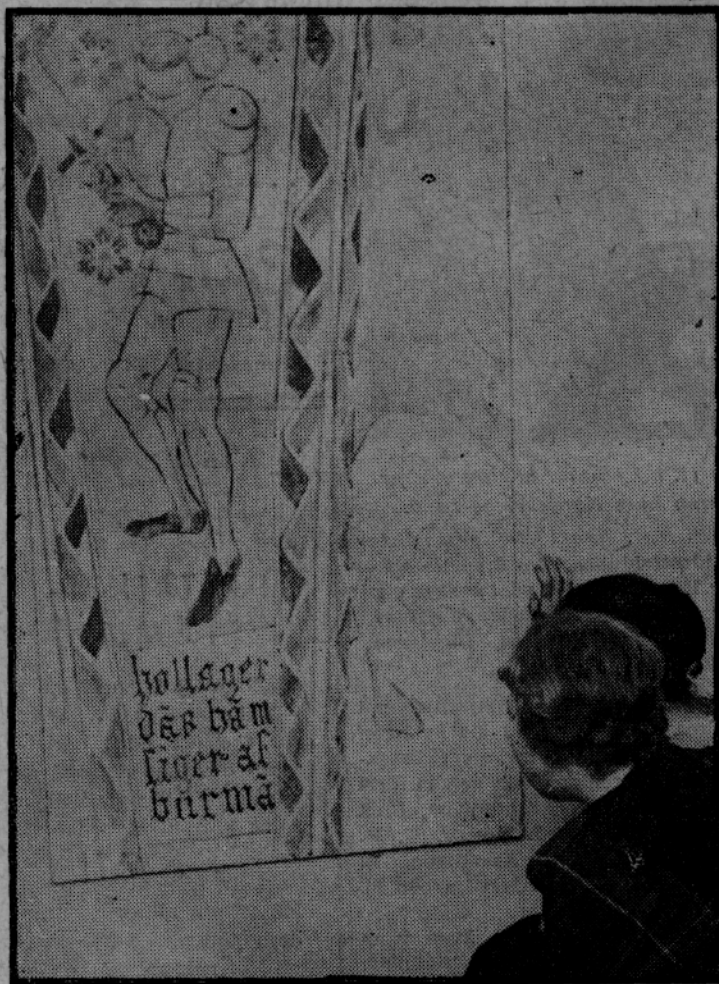

"Hollager Dansk han wan siger af Burman" (Holger Dansk vann seger över Burman) står det på en målning i Floda kyrkas valv. Målningen utfördes i slutet av 1400-talet och är äldsta belägget för att ballader sjöngs i Sverige på medeltiden. Denna avbildning av kyrkmålningen är f. n. utställd på Stockholms högskola. (Foto: Hasse Lundh.)

Med Rosenblom i visans skatt Floda kyrka har Sveriges äldsta ba

Från Folkets utsände medarbetare

Det allra äldsta svenska "balladbelägget" finns i Floda kyrka mellan Katrineholm och Flen. Balladen om Holger Dansk är motiv till målningen i kyrkans valv, och under avbildningen av krigaren Holger Dansk står Sveriges äldsta vistext, balladomkvädet "Hollager Dansk han wan siger af Burman". Det är Ulf Peder Olrog som berättar detta för Folket, när vi besöker Svenskt Visarkiv på Styrmans gatana 4 i Stockholm.

Ulf Peder Olrog, stigtomtabo av födseln och författare till "Samling vid pumpen" och andra spexiga och vanvördiga visor, tar ganska lätt på sitt eget visförfattande men ägnar sig med så mycket större nit och allvar åt visforkning. Han arbetar på en visavhandling, och en god hjälp i det arbetet har han av Svenskt Visarkiv, som till stor del är hans eget verk.

Olrogs viskunnande är enormt, men det är också ett svindlande vidlyftigt ämne han gett sig i kast med, även om han mest ägnat sig åt folkliga visor från 1800-talet. Ända till 1400-talet kan man annars spåra våra äldsta ballader — det finns omkring 200 kända sådana — och målningen i Floda kyrka har utförts i slutet av 1400-talet.

Att svenskarna sjöng ballader under medeltiden — ballader som århundrade efter århundrade levte kvar i folktraditionen — finns det många belägg för.

(Forts. på 13:e sid.)

Stigtomtabo, fil. lic. Ulf Peder Olrog, eldsjäl. Här ses han på visans vänners, tillsammans föreståndare, fi

Sörmlänningen Pehr Stabbe lustig resande med visesäck

Har ni hört talas om Pehr Stabbe med "visesäcken". På 1700-talet var han förmodligen en välkänd figur i Sörmland, omsjungen och omtalad. Han var en glad och livad vägnars riddare, som for omkring och gjorde affärer med visor, historier och "annat ibland". Visforskaren Ulf Peder Olrog har låtit Folket stifta bekantskap med Pehr Stabbe, som är representerad på Svenskt Visarkiv.

Arbeten för 7,5 miljoner tillstyrktes

Länsarbetsnämnden tillstyrkte vid sitt sammanträde på lördagen arbeten för sammanlagt 7,5 milj. kr.

De tillstyrkta objekten är tillbyggnad av Fröslundaskolan i Eskilstuna för 320.000 kr., nybyggnad av Sandbäcksskolan i Katrineholm för 3.550.000 kr., nybyggnad av skola på Eneboda i Hölö för 375.000 kr., ny verkstads- och kontorsbyggnad vid Järnvägsverkstäderna i Katrineholm för 2.540.000 kr., om- och tillbyggnad av verkstad vid SKF i Katrineholm för 571.000 kr. och nybyggnad för Langes gummi- och verkstad i Eskilstuna för 141.000 kronor.

En ansökan om nybyggnad av fabrik vid AB Hölöverken i Hölö och tillbyggnad av stålverket i Nybybruk för 815.000 kr. bordlades.

I ett av våra äldre bevarade skillingtryck — tryckt i Örebro 1792 — finns "tvenne stycken nöjsamma Wisor", och en av dessa visor berättar just om Pehr Stabbe. Han var troligen strängnäsbo, men på sina affärs- och sängaresor kom han naturligtvis både till Eskilstuna och "Qwecksund" och andra välkända platser.

Så här börjar visan:

En wisa jag sjunger helt lustig
och tjäck
om lilla Pehr Stabbe och hans
wisesäck
samt hästen den bruna han rider
uppå

Helt lustig och nögder han alltid
månd gå

Visan har hela 15 verser och i en av dem berättas att:

Den lilla Pehr Stabbe har sådant
maner

Han sjunger och trallar, han
skrattar och ler:

Han handlar med wisor och annat
ibland

Och söker sig föda med ärliger
hand.

(Forts. på sista sid. spalt 5)

Den kände vissamlaren Uno Strömblad svarar för "fotodetaljen" på Svenskt visarkiv. Han har konserverat tusentals visor åt eftervärlden.

OLKET

Dagens namn Herbert, i morgon Gertrud.
Solen uppe 6.04-17.50, månen 19.04-5.35.
Temperaturen kl. 8 i Eskilstuna —7 gr.
Vädret: avtagande vind, temp. omkr. —10 gr.

Femtioandra årgången

Ulf Peder Olrog i visans skattkammare Floda kyrka har Sveriges äldsta balladbelägg

Ulf Peder Olrog, stigtomtabon och författare till "Balladerna vid pumpen" och andra och vanvördiga visor, tar lätt på sitt eget visförfattarskap. Han arbetar på en visning, och en god hjälp i det har han av Svenskt Visarkiv. Ulf Olrog till stor del är hans verk.

Ulf Olrog, stigtomtabon och författare till "Balladerna vid pumpen" och andra och vanvördiga visor, tar lätt på sitt eget visförfattarskap. Han arbetar på en visning, och en god hjälp i det har han av Svenskt Visarkiv. Ulf Olrog till stor del är hans verk.

Ulf Olrog, stigtomtabon och författare till "Balladerna vid pumpen" och andra och vanvördiga visor, tar lätt på sitt eget visförfattarskap. Han arbetar på en visning, och en god hjälp i det har han av Svenskt Visarkiv. Ulf Olrog till stor del är hans verk.

Ulf Olrog, stigtomtabon och författare till "Balladerna vid pumpen" och andra och vanvördiga visor, tar lätt på sitt eget visförfattarskap. Han arbetar på en visning, och en god hjälp i det har han av Svenskt Visarkiv. Ulf Olrog till stor del är hans verk.

(Forts. på 13:e sid.)

Stabbe
sesäck

Stigtomtabon, fil.lic. Ulf Peder Olrog (t.v.) är en visforsknings eldsjäl. Här ses han på visarkivet, som också är träffplats för Visans vänner, tillsammans med visarkivets nuvarande energiske föreståndare, fil. kand Bengt R. Jonsson.

Med Rosenblom . . .

Hr Olrog visar oss en dansk visa om Nyköpings gästabud. Den förekommer i flera varianter och en av dem har hela 58 verser. Märkligt nog finns ingen svensk version bevarad men alldeles säkert har denna visa sjungits även i Sverige.

— För bara någon vecka sedan gjorde jag en inspelningsresa i Västsverige tillsammans med intendent Mats Arnberg i Radiotjänst, berättar hr Olrog. Till vår stora överraskning träffade vi en 75-årig kvinna, som kunde sjunga elva medeltida ballader . . .

När hr Olrog på allvar började ägna sig åt visforskning stod det klart för honom att han gett sig i kast med en gigantisk uppgift. Han var hänvisad till att gå igenom enorma manuskriptsamlingar i minst tolv olika arkiv och bibliotek. Det finns fantastiskt många visor och visvarianter från gångna tider: antalet uppskrifter av folkloristiskt intresse beräknas f. n. till mellan 70.000 och 80.000. Man måste också ta hänsyn till skillingtrycken, och här rör det sig om ungefär 34.000 exemplar innehållande minst 100.000 avtryck av visor.

Det fanns många anledningar att skapa ordning i det stora materialet och att underlätta möjligheterna att ta vara på det. Professorerna och musikforskarna Otto Andersson, Åbo, och Carl-Allan Moberg, Uppsala, hade tidigare umgåtts med tanken att åstadkomma ett nordiskt folkmusik- och folkvisearkiv, och när Svenskt Visarkiv bildades 1951 hörde även Ulf Peder Olrog till initiativtagarna.

Bland tillskyndarna befann sig folklorister, musikforskare och representanter för Visans Vänner med skeppsredaren-visvännen Sven Salén i spetsen. Visarkivet är inrymt på vinden i Saléns rederibyggnad och i samma trånga lokal håller Visans Vänner till. De första åren — till 1954 — var Olrog föreståndare, men detta arbete har nu övertagits av en annan entusiastisk kraft, fil. kand. Bengt. R. Jonsson.

Svenskt visarkiv har utfört och utför ett arbete av största kulturhistoriska betydelse. Man har svårt att fatta att detta kan vara möjligt. Anslagen är minimala — 15.000 av lotterimedel och en och annan slant från någon humanistisk fond.

Att man lyckats samla så gott som allt tryckt material beror till stor del på den samordning av svenska skillingtryck som Ulf Peder Olrog utförde redan innan visarkivet bildades.

Det har sagts att Olrog är en underlig blandning av student-spexig burleskförfattare och allvarlig visforskare. Det är sant — men först och främst är han visforskare.

visningsningen är ett försummat kapitel i vårt land. Landsmålsarkiven, bl. a. Uppsala landsmåls- och folkminnesarkiv, förfogar över inspelningar på fonogramrullar — men fonogramrullarnas innehåll håller på att försvinna. Av brist på pengar kan man inte göra något åt saken.

Mot bakgrunden av detta framstår visarkivets betydelse i så mycket klarare dager. Med hjälp av olika kopieringsmetoder — mikrofilm, fotostat och helio-printavskrifter — tillgodogör man sig materialet.

Visarkivet har egentligen inget med själva insamlingsarbetet ute i bygder att skaffa — det ankommer på andra institutioner, och det finns intresserade, frivilliga krafter som gör stora insatser på det området.

F. d. sköldingebon¹ Nils Dencker är en av dem och han ägnar sig särskilt åt gamla sånglekar. För visforskarna är också metallarbetaren Gustav Eriksson från Strängnäs, som verkade på 1800-talet, en man av stor betydelse. Han gjorde åtskilliga uppteckningar av visor och berättelser, som levt i folktraditionen.

Visorna är en tillgång som ligger svenska folket varmt om hjärtat. De har levt ett underligt liv genom tiderna, de har vandrat från landsdel till dansdel, över gränserna, från land till land... Att spåra visan till dess ursprung eller att skaffa fram originalversionen är ofta en omänsklig uppgift.

Visorna har så oerhört mycket att säga om folkliv och folkkyr. ne. De var den enda litteratur som nådde ut till de enkla människorna och som skapades och omskapades av dem. Därför måste de bevaras.

2531 E 191 1952
Folket